

Manuscrisele de la Marea Moartă

Traducere din ebraică, introducere și note:

THEODOR H. GASTER

Traducere din limba engleză:

Simona Dumitru

EDITURA HERALD
București

*În memoria
celor de la Qumran*

*Iar voi, cei ce v-ați lipit de
Domnul Dumnezeuul
vostru, sunteți vii
până în ziua de astăzi.*

Deuteronomul, 4.4

Cuprins

PREFAȚĂ	7
INTRODUCERE	13
SLUJIREA LUI DUMNEZEU. STATUTUL COMUNITĂȚII	50
INTRODUCERE	53
MANUALUL DE DISCIPLINĂ	60
DOCUMENTUL SADOCHIT	88
FORMULARUL BINECUVÂNTĂRIILOR	121
INTRODUCERE	133
IMNURILE ÎNCEPĂTORILOR	136
CARTEA IMNURILOR	147
CUVÂNTUL LUI DUMNEZEU. STUDIUL SCRIPTURII	237
INTRODUCERE	241
PREDICA LUI MOISE (O PARAFRAZĂ A LEGII)	246
CARTEA LUI MIHEIA	250
CARTEA LUI NAUM	253
CARTEA LUI HABACUC	256
PSALMUL 37	272
INTRODUCERE	283
RĂZBOIUL FIILOR LUMINII	
ÎMPOTRIVA FIILOR ÎNTUNERICULUI	289
MANUALUL DE DISCIPLINĂ	
PENTRU VIITOAREA FRĂȚIE A LUI ISRAEL	320
NOUL LEGĂMÂNT	325

APENDICE	331
JUDECATA DE APOI	328
INTRODUCERE	333
MEMORIILE PATRIARHILOR	337
CARTEA LUI ISAIA	350
ÎMPĂRĂȚIA CE VA SĂ VINĂ	355
REGELE MESIANIC	356
EPOGA MESIANICĂ	359
 ANEXE	 365
SURSE	367
PENTRU O LECTURĂ SUPLIMENTARĂ	370
INDEX ANALITIC	373
CITATE ȘI PARALELE BIBLICE	393

Prefață

Scopul acestei cărți este să furnizeze o traducere completă și sigură a celebrelor manuscrise de la Marea Moartă, în măsura în care textele originale în ebraică au fost deja publicate. Au fost incluse texte ce sunt suficient de bine conservate încât pot fi înțelese. Fragmentele simple însă au fost lăsate deoparte, având în vedere că nu are rost a se traduce în mod scindat și deseori incomplet propoziții ce sunt desprinse din context. Mai mult chiar, nicio traducere nu este oferită la Cartea lui Isaia sau la alte texte biblice păstrate mult prea fragmentar. Conținutul Bibliei poate fi citit în engleză și contribuția specială a manuscriselor de la Marea Moartă în această sferă intră doar în interesul savanților.¹

Această carte se adresează nespecialistului. Nu s-a intenționat o contribuție academică independentă la problema (sau problemele) manuscriselor, nici în ceea ce privește problema supraviețuirii lor, acestea fiind obișnuitele controverse cu privire la manuscrise. Scopul este doar de a traduce ceea ce se spune în manuscrise, și nu ceea ce se vehiculează cu privire la ele. Introducerea care urmează este menită să furnizeze materialul de bază pentru o înțelegere a documentelor, însă nu se aventurează în discuții detaliate ale diferitelor teorii ce au fost lansate cu privire la datarea lor, la posibilitatea recunoașterii elementelor istorice și alte asemenea.

¹ Din același motiv, nu s-a oferit nicio traducere pentru fragmente ce sunt bine cunoscute din lucrări apocrife și pseudepigrifice.

Autorul are în vedere următoarele:

(a) Textele prezente aici au fost compuse în perioade variind între 170 î.Hr. și 68 d.Hr.

(b) Ele au fost păstrate în biblioteca unui lăcaș de cult esenian sau în casa de rugăciuni de la Qumran, dar reprezintă repertoriul religios al Comunității eseniene ca întreg. Unele elemente ale acestei literaturi este posibil să fi fost moștenite de Comunitate din surse timpurii.

(c) Manuscrisele de la Marea Moartă și mișcarea religioasă pe care au descris-o ne-au ajutat să reconstituim climatul spiritual de început al creștinismului și misiunea lui Ioan Botezătorul cu privire la instituirea Bisericii primare. Însă manuscrisele nu conțin niciun fel de anticipare a doctriinelor creștine, adică, Întruparea, Preoția, Răscumpărarea sau Împărăția.

(d) Comunitatea religioasă reprezentată în manuscrise *nu crede*, așa cum s-a presupus, într-un „învățător al dreptății” martir și mesianic, care re apare postum discipolilor săi și a cărui a doua venire era așteptată. Titlul „învățătorul dreptății” (mai corect „adevăratul reprezentant al legii”) desemnează o funcție, nu o persoană particulară. Pasajele textului, pe care se sprijină senzaționala teorie, au fost prost înțelese. Frăția, într-adevăr, aștepta sosirea unui profetic Învățător-preot înainte de Veacul de Apoi, însă aceasta nu era a doua venire a unui Hristos martirizat.

(e) Este neindicat în prezent să tragem concluzii istorice din texte sau să speculăm cu privire la aluziile istorice cuprinse în ele.

În plus față de cele pomenite anterior, autorul aderă la viziunea potrivit căreia Manuscrisele de la Marea Moartă ar trebui privite ca ceva mai mult decât un simplu subiect al controverselor savante. Pentru cei ce le vor citi cu înțelegere, acestea vor avea o valoare neprețuită prin faptul că transmit mesajul religios al unor oameni care au renunțat la lume și au fost capabili să-L afle pe Dumnezeu în pustie, pur și simplu fiindcă au preferat simplitatea în locul traiului îndestulat și au realizat, în ultimă instanță, că răstignirea poate fi în sine o înviere.

Traducerea documentelor non-literare (de ex. *Manualul de Disciplină*) a urmărit să reproducă originalul într-o engleză idiomatică. Aceleași libertăți au fost luate și prin despărțirea anumitor secvențe din propozițiile ebraice, redând copulele prin semne de punctuație și altele asemenea, cum este îngăduit pentru orice lucrare modernă. Aceste traduceri nu trebuie privite ca simple „transcrieri”, deși urmăresc cu strictețe textul original.

În cazul imnurilor a trebuit să fie adoptată o tehnică diferită. Imnurile sunt scrise în stilul psalmilor biblici; dar pentru autor acest stil era de un arhaism voit, în timp ce în urechile celor care recitau imnurile aveau același efect pe care limbajul Cărții de Rugăciuni anglicane (în versiunea regelui Iacob) îl are asupra credincioșilor moderni. Singura posibilitate de a reproduce acest efect este să ne reîntoarcem la „engleza biblică”. Cititorii care sunt iritați sau stânjeniți de formulările arhaice trebuie să își amintească faptul că recitatorii originali erau, după toate probabilitățile, tot atât de încurcați de pletora de cuvinte rare și obscure și de manipularea artificială a „etichetelor” biblice în care autorii excelau. Dar a înlătura acestea ar fi același lucru cu a pierde spiritul textului; ar fi ca și cum am încerca să-l facem

pe Lyly să vorbească limba lui Housman. Și, dincolo de toate, n-ar *trebui* oare ca Biblia engleză să-l păstreze pe mândrosul „Selah”, chiar dacă nimeni nu are idee ce înseamnă?

Pentru profitul celor ce doresc să folosească această carte alături de textele în original, trebuie să precizez faptul că traduceri au fost făcute după facsimile fotografiate, nu după transcrierile editorilor. Aceasta înseamnă că, în câteva cazuri, am citit oarecum diferit copiile sau rostirile ambigue. Apoi, de asemenea, trebuie punctat că, traducând numeroasele „etichete” biblice care intervin în toate fragmentele, nu am revenit pur și simplu la versiunile englezești standard. Autorii originali au înțeles adesea pasajele Scripturii într-un mod destul de diferit de al nostru și foarte adesea ei le-au manipulat intenționat pentru a produce fraze și metafore folositoare. În toate cazurile, am consultat versiunile vechi (în special *Targum*-ul aramaic și *Peshitta* siriacă) în ideea de a reconstrui, dacă e posibil, plecând de la acele surse ale tradiției pe care autorii le-ar fi urmat. Nu de puține ori acest lucru a furnizat indicii pentru expresii care altfel ar fi rămas obscure; dar aceasta înseamnă totodată că prin traducerea „etichetelor” am forțat redarea lor într-o manieră de nerecunoscut celor ce erau obișnuiți cu versiunea Bibliei engleze. Toate acestea vizează în mod special Imnurile, unde impresia că sunt scrise pentru un cititor familiarizat cu scripturile ebraice poate fi cu greu reprodusă. Pentru orice eventualitate, am citat în note toate pasajele din Scriptură din care autorul s-a inspirat. Cititorul trebuie avertizat, cu atât mai mult cu cât toate acestea vor trebui să fie regăsite în Biblia *ebraică*. (Exact din acest motiv acestea sunt citate potrivit sistemului de numerație al bibliei ebraice, nu al celei englezești.)

În final, aş dori să spun că mi-am propus ca mai târziu să public notele mele detaliate cu privire la textele originale. Acestea le vor explica – şi sper, justifica – celor iniţiaţi principiile şi argumentele tehnice ale traducerilor mele, mai ales în ceea ce priveşte pasajele cele mai dificile.

T. H. Gaster

Introducere

Aproape toată lumea a auzit până acum despre scrierile ebraice străvechi ce au fost găsite în peșterile de lângă Marea Moartă. Aproape toată lumea a fost mișcată de aserțiunile savanților că acestea ar proveni din comunitatea în care „Ioan Botezătorul a predat, iar Iisus a învățat”. Și aproape oricine a fost intrigat de ideea mult răspândită că textele ilustrează o perioadă îndelungată, pierdută, a creștinătății – o sectă ce a crezut într-un martir „Învățător al Dreptății”, ce le va reapărea în cele din urmă credincioșilor. Până acum însă foarte puțini oameni au avut șansa de a citi manuscrisele în sine, din simplul motiv că nicio traducere completă a lor nu este accesibilă omului obișnuit. Această carte este destinată să suplinească această nevoie. Ea oferă interpretări inteligibile principalelor manuscrise din peșterile de la Marea Moartă, împreună cu un text înrudit, așa-numitul *Document Sadochit* ce a fost descoperit cu aproape 50 de ani în urmă într-o veche sinagogă din Cairo. Mai mult, nu se angrenează în niciun fel de teorie particulară, ci permite manuscriselor să se exprime și să dea mărturie în mijlocul zarvei controverselor cu privire la ele.

I

Încă nu știm cu siguranță cine a scris manuscrisele de la Marea Moartă, în ce perioadă și unde. Încercări cu privire la datarea lor au fost făcute de către paleografi – adică, avân-

du-se în vedere forma (sau formele) scrierii folosite – și prin identificarea în acestea a aluziilor cu privire la persoane sau evenimente. Nicio metodă însă nu a dus la vreun rezultat satisfăcător. Paleografia ar putea stabili, în cel mai bun caz, timpul când manuscrisele au fost redactate, dar nu și timpul când conținutul acestora a fost compus. Mai mult, după cum stau lucrurile, cele mai multe documente străvechi folosite în scopul comparării sunt ele însele incerte ca dată de apariție, fiind scrise pe o gamă largă de materiale (piatră, pergament, papirus, tăblițe de cupru), fiind produsele unui mediu extins și diferit, astfel încât cu greu pot reliefa o dezvoltare liniară a scrisului ebraic. Și, în ceea ce privește presupusele aluzii istorice, dificultatea aici este că, chiar dacă pasajele în discuție fac într-adevăr referiri particulare, cele mai multe dintre ele sunt atât de vagi și ambigue, încât pot fi confundate cu orice persoană sau evenimente petrecute într-o perioadă cuprinsă între secolul II și secolul I î.Hr., dacă nu chiar ceva mai târziu¹.

În aceste condiții, ar fi mai bine să lăsăm deoparte problema originii manuscriselor și să pornim de la situația existentă, și anume din momentul în care documentele au fost găsite în peșteri. Situația este că oricând, oriunde și oricine ar fi compus manuscrisele, acestea au ajuns să fie acceptate drept literatura sau repertoriul religios al unei comunități evreiești ascetice, „protestante” și „puritane” care a trăit în deșertul

¹ Aceste eforturi se concretizează în două supoziții: a) acele personaje diferite descrise respectiv ca „învățător al dreptății”, „preot vicios” și „om al minciunii” sunt indivizi ca atare ce pot fi identificați; și b) poporul numit „kitteni” poate fi identificat fie cu macedonenii greci ai imperiului alexandrin, fie cu romanii. Detalii ale diferitelor teorii se găsesc în cartea lui Millar Burrows, *The Dead Sea Scrolls*, în *The Zadokite Fragments and The Dead Sea Scrolls* a lui H. H. Rowley și în mult mai cunoscuta prezentare din *The Scrolls from Dead Sea*, de Edmund Wilson. Pentru moment, se poate spune că întinericul din peșterile de la Marea Moartă încă nu a dispărut, iar savanții se află într-adevăr în poziția de cititori nerăbdători, care ghicesc soluția unui „roman polițist” în serie înainte ca ultimul fascicul să fi fost publicat!

Iudeii – mai precis pe țărmul de vest al Mării Moarte – în perioada de început a erei noastre; adică în aceeași zonă și în același timp în care Ioan Botezătorul „a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre Lumină”. Din această perspectivă, manuscrisele prezintă o deosebită importanță, căci au refăcut pentru noi ceea ce poate fi cel mai bine descris ca perioada de început a scenei în care primul act al dramei creștinătății a fost jucat.

Comunitatea despre care am vorbit – estimată de un scriitor contemporan ca având o vechime de aproape 400 de ani – a locuit într-o serie de tabere, iar una dintre acestea, găzduind aproape 200 de persoane, era situată în râpele uitate de la Qumran, în partea de nord a Mării Moarte. Membrii ei erau grupați în jurul unei clădiri centrale, așezate la aproape un kilometru distanță de peșterile în care au fost descoperite principalele manuscrise (de către un copil arab în 1947). Această clădire este acum dărâmată, însă, după evidența monedelor găsite în ea, s-a stabilit că a fost ocupată în permanență (cu excepția unei părți datorate cutremurelor dintre anii 31 î.Hr. și 5 î. Hr.) între anii 125 î.Hr. și 68 d.Hr. Această dată târzie coincide cu pătrunderea în zonă a Legiunii a X-a romane, care a fost detașată acolo pentru a suprima prima revoltă iudaică. Se dovedește a fi, prin urmare, o ipoteză foarte plauzibilă că locuința a fost abandonată atunci când trupele s-au apropiat, iar manuscrisele bibliotecii (unele dintre ele fiind, desigur, destul de vechi și compuse inițial în diferite locuri) au fost ascunse în peșterile din jur.

S-au făcut numeroase și ingenioase încercări de a identifica Comunitatea cu una dintre sectele iudaice cunoscute ce au existat la acea vreme. S-a presupus, de exemplu, că multe

dintre credințele și practicile descrise în manuscrise prezintă o asemănare izbitoare cu ale celor cunoscuți în primele secole și descriși de Philon Iudeul și Josephus ca esenieni și că esenienii, conform lui Pliniu cel Bătrân (23–79 d.Hr.), au locuit într-adevăr în acest spațiu în perioada discutată. Pentru moment însă putem amâna considerațiile unei astfel de teorii, fără a prejudicia sursa, permițând textelor să descrie de la sine comunitatea ale cărei „scripturi” au fost.

În ceea ce privește principiile, organizarea și practicile de bază ale Comunității, sursele noastre de informare au fost *Manualul de Disciplină* (sau *Cartea Ordinului*) și *Documentul Sadochit* complementar, în timp ce pentru credințe și concepte religioase ne-am inspirat în principal din mult mai personala și mai puțin academica *Carte a imnurilor* (sau *Psalmii recunoștinței*).

II

Aceste scrieri ne fac cunoscută o comunitate ce este concepută ca fiind adevărata congregație a Israelului, puținii ce au mai rămas credincioși legământului străvechi și care stau mărturie pentru continuitatea poporului lui Dumnezeu sau pentru purificarea pământului de păcatele sale. Se spune că Legământul a fost păstrat de-a lungul istoriei doar datorită unor astfel de „aleși” plini de credință.

Membrii comunității considerau că repetă într-o perioadă mai târzie experiența înaintașilor lor din zilele lui Moise. Când au părăsit cetățile și satele și s-au îndreptat spre deșert, s-au văzut ca plecând în pustie pentru a primi un Nou Legământ. Ceea ce se avea în vedere însă nu era Noul Testament în sensul creștin al termenului, nici vreo abrogare sau substituție a

Vechiului Legământ, ci pur și simplu o reafirmare a sa. Acest lucru a fost în acord cu viziunea tradițională iudaică potrivit căreia Legământul veșnic este reafirmat periodic și legământul încheiat pe muntele Sinai a fost în sine o rearticulare a sa, pe care Dumnezeu a făcut-o înainte cu Avraam și Iacov.

Pentru a îmbrățișa această idee de bază și a aduce mai multă claritate și continuitate cu ceea ce era anterior, comunitatea a pornit în a-și acorda sieși o serie de titluri și epitete încărcate cu semnificație istorică. Membrii ei se considerau „aleși”, referindu-se în special la alegerea Israelului pe muntele Sinai. Preoții sunt numiți fiii lui Sadoc, provenind din prima familie preoțească din timpul lui David (*cf.* II 8.17) și din cei pe care profetul Iezechiel, în viziunile sale, i-a desemnat drept singurii preoți legitimi pentru a restaura Templul (Ez. 40.46; 43.19; 44.15; 48.11). Ei descriu perioada petrecută în neprimitorul deșert ca un exil în „pustia Damascului”, dramatizând-o astfel ca fiind îndeplinirea profețiilor profetului Amos conform cărora Dumnezeu va face ca poporul Său să „meargă în exil dincolo de Damasc” (Amo. 5.27). Și se considerau drept trimiși ai Domnului – un fel de armată a izbăvirii – pregătiți, ca și înaintașii conduși de Moise și Iosua, să lupte în numele Domnului și să-i înlăture pe necredincioși de pe pământul Său – în acest caz de pe întreg pământul (într-adevăr, câteodată își numește adepții „voluntari” – un cuvânt cu sensuri specific militare, trasând chiar un plan elaborat pentru campania „Armagedon”!).

Exista însă o diferență crucială între această comunitate și prototipul ei îndepărtat: ei nu așteptau să primească Legea; deja o posedau. Scopul lor era pur și simplu să revendice Legea, să o elibereze din sfera întunericului în care a fost aruncată. Tora – adică Învățătura Divină revelată lui Moise – a fost, se spune, în repetate rânduri pervertită de „falșii profeți”. Scopul

comunității era să exemplifice și să promoveze adevărata interpretare. Această interpretare s-a bazat pe un fel de „succesiuni apostolice” începute prin profeți și continuate printr-o serie de conducători inspirați, fiecare dintre ei cunoscut ca „adevăratul profet” sau „Dreptul Învățător” (*nu* „Învățătorul Dreptății”, cum au interpretat mulți savanți) – adică interpretul *ortodox* al Cuvântului¹. „Dreptul învățător” era probabil, de fiecare dată, un *preot*², titlul său derivând din binecuvântarea lui Moise asupra preoțimii tribului lui Levi:

„Ei au ținut Cuvântul Tău și au păzit Legământul Tău. Ei îi vor învăța pe Iacov legile Tale și pe Israel poruncile Tale.”

(Deut. 33.9–10).

Așa cum Israel a fost condus în vechime de acești profeți și învățători, tot astfel se credea că un nou profet și un nou învățător (poate, într-adevăr, una și aceeași persoană) se va ridica la sfârșitul epocii prezente pentru a cârmui în Vârsta de Aur, atunci când mulțimile împrăștiate ale lui Israel se vor aduna laolaltă, când un preot uns și un rege uns (Unșii (Mesia) lui Aaron și al lui Israel) vor cârmui, iar „pământul se va umple de cunoștința de Dumnezeu, precum marea este umplută de ape”. Concepția a fost extrasă direct din cuvintele lui Moise în Deut. 18, 15–18:

¹ Se poate observa că termenul ebraic pentru „învățător” derivă din aceeași rădăcină ca și cuvântul „Tora”. „Drept învățător” este, prin urmare, în acest context, „cel ce tâlmăcește legea așa cum se cuvine”.

² În primul rând, doar un preot ar fi putut avea autoritatea incontestabilă de a respinge legea. În al doilea rând, documentele noastre o spun cu precizie, neîncetat, că regulile și standardele comunității erau determinate de mult timp de „fiii lui Sadoc, *preoții*”. În al treilea rând, *Manualul de Disciplină* afirmă cu precizie că doar *preoții* au autoritate în toate problemele economice și juridice. În al patrulea rând, Învățătorul profet ce va apărea la sfârșitul timpului și va anunța Era Mesianică este invariabil asociat în tradiția iudaică fie cu Ilie, fie cu Fineas sau chiar cu Melhisedec, *care au fost cu toții preoți*.

„Domnul Dumnezeuul Tău îți va ridica din mijlocul tău, dintre frații tăi, un proroc ca mine: de Acela să ascultați! Că tu la Horeb, în ziua adunării poporului, ai cerut de la Domnul Dumnezeuul tău și ai zis: Să nu mai aud glasul Domnului Dumnezeului meu și să nu mai văd acest foc mare ca să nu mor. Atunci Domnul mi-a zis: Ce ți-au zis ei este bine. Eu le voi ridica din mijlocul fraților lor un proroc ca tine, voi pune cuvintele Mele în gura lui și el va grăi tot ceea ce îi voi porunci Eu”.

Într-adevăr, este important faptul că, pe un mic fragment găsit într-una dintre peșteri, chiar acel pasaj alcătuiește o listă de citate din Scriptură, justificând ideea mesianică a comunității, iar acest lucru este asociat cuvintelor finale ale lui Moise din „Binecuvântare”, pe care tocmai le-am menționat ca fiind sursa termenului tehnic „învățător”.

III

Însă, chiar dacă Tora va fi interpretată corect de către profet și învățător, s-a spus că oamenii vor putea s-o primească doar dacă se vor racorda la ea în mod corect. Și această racordare va veni – dacă vom interpreta metaforic – prin „iluminare” launtrică. Prin urmare, comunitatea se considera nu numai ceea ce a mai rămas din Israel, dar și cea în mod special „iluminată”. În repetate rânduri, în *Cartea Imnurilor* laudele sunt aduse lui Dumnezeu pentru că i-a „iluminat fața” slujitorului Său sau pentru că a făcut să strălucească lumina Sa în inima slujitorului Său. Dobândirea acelei lumini însă nu a fost atribuită din senin ca fapt spontan al slavei divine. Mai degrabă a fost un rezultat al exercițiului voit al omului, al puterii de discernământ pe care Dumnezeu a pus-o în fiecare creatură în momentul facerii sale.